

Otakar Borůvka

Na prahu smrti

In: Zdeněk Třešňák (author); Petra Šarmanová (author); Bedřich Půža (author): Otakar Borůvka. (Czech). Brno: Nadace Universitas Masarykiana v Brně, 1996. pp. 84--99.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401287>

Terms of use:

© Masarykova univerzita

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Na prahu smrti

K normálnímu, řekl bych nejen společenskému, ale i tvůrčímu způsobu života studentů i profesorů odedávna patřivala sice občasná, nicméně pravidelná návštěva kavárny. Však také v každém „sídelním“ městě vysokých škol najdete kavárnu s názvem „Akademická“. Pochopitelně byla i v Brně.

Tady jsme se stýkali už dlouho před rokem 1938 s řadou přátel, abychom při kávě, stranou od oficiálních povinností a pracoven či přednáškových síní, promluvili o aktuálních věcech, vlastních problémech, rodinách . . . nebo si jen zahráli šachy. Zpravidla každé pondělí po práci jsme se tak setkávali s profesorem filozofické fakulty doktorem Bohumilem Horákem, profesorem přírodovědecké fakulty Františkem Kolářkem, doktorem Františkem Říkovským a docentem Hrudičkou z techniky, často přicházeli profesori doktor Josef Sahánek, doktor Ladislav Záruba, doktor Jiří Klapka a občas i profesor přírodovědecké fakulty doktor Ladislav Seifert.

Schůzky, do té doby obvykle zcela nepolitické, spíš profesní, osobní a kolegiální, po roce 1938, neblahých událostech počátku roku 1939 a zejména po uzavření vysokých škol pochopitelně začaly nabývat politického zabarvení tím, že jsme různě glosovali domácí i zahraniční události, zprávy zahraničního rozhlasu, které se obvykle braly nikdo neví odkud, ale byly pro všechny stejně nebezpečné. Proto se takové hovory pochopitelně neodbývaly přímo při posezení v kavárně, ale vždycky až při cestě domů.

Ale i to se nám po čase zdálo být poměrně nebezpečné. Zvlášť po uzavření vysokých škol, protože naše schůzky na jednom místě mohli třeba činovníci německých škol, a zejména německé techniky, kteří do Akademické kavárny pochopitelně chodili také, pokládat za konspira-

---

tivní schůzky českých profesorů, třebaže by byla hloupost konspirovat takovým způsobem. A potom, proč bychom měli sedávat skoro za jedním stolem s Němci?

Prostě, nějak brzy na jaře roku 1940 jsme přeložili sídlo našich schůzek do kavárny Avion, přičemž se účast na našich i nadále pravidelných pondělních schůzkách znásobila. Program zůstal v podstatě stejný – v kavárně šachy a den ode dne horší káva, ale na zpáteční cestě zaujatá diskuse o současné či dokonce budoucí situaci.

Ta doba pro mne ale byla bolestná ještě z jiného úzce osobního důvodu: 21. února 1940 zemřel můj drahý tatínek Jan Borůvka. Pouhých pět dní před 80. narozeninami. A třebaže jsme každý už několik desítek let měli vlastní životní starosti i radosti, velmi často jsem si k němu v těžkých chvílích chodil pro moudrá slova. To už teď, právě v tak těžké době, nebude možné. Škoda. Představitelé města, jehož byl čestným občanem, občané i celá moje rodina jsme se s ním naposledy rozloučili na ostrožském starém hřbitově.

Mne největší přátelství poutalo s Josefem Sahánkem, s nímž jsme se často stýkali hlavně v době jeho působení na přírodovědecké fakultě. Už od roku 1940 mi občas sděloval zprávy politického charakteru, o kterých jsem soudil, že nemohou pocházet ani z obvyklých pramenů poslechu cizího vysílání rozhlasu. Já jsem na něj samozřejmě nenaléhal, ale on sám mi naznačil, že existuje jakási tajná organizace, která má spojení s cizinou, a já jsem měl důvody se domnívat, že Sahánek dokonce je jejím členem.

Po krátkém čase jsem se dozvěděl, že kromě našich pravidelných schůzek v Avionu docházejí někteří kolegové, například Koiáček a Říkovský, do bytu k Hrudíčkům. A netrvalo dlouho, kdy docent Hrudíčka vyzval i mne, abychom se místo v Avionu, kde jsme příliš „na očích“, setkávali u něho v bytě. Poprvé jsem tam byl těsně po přepadení Sovětského svazu Německem, tuším, že to bylo 23. června 1941. Byla to doba velmi vzrušená, a takové bylo i napětí mezi lidmi.

Hrudíčkoví bydleli na Křidlovické ulici č. 19a, takže při cestě z mého bytu k nim jsem musel u divadla přesezat z trojky na jednič-

---

ku. A tam na zastávce jsem se setkal s asistentem Mrkosem z techniky, který se mi svěřil, že je také pozván k Hrudičkům. Netajil jsem se tím, že mi setkání přišlo vhod, protože jdu k Hrudičkům poprvé a pořádně nevím, kde jejich dům hledat a on mne tam dovedl.

Pamatuji se živě, že jsem byl tenkrát překvapen, jak početná společnost se u Hrudičků sešla. Kromě manželů Hrudičkových, Mrkose a mne tam byli Stanislav i Josef Sahánkovi, Koláček, Říkovský a profesor z techniky doktor Čupr, a debata byla podle toho vzrušená. Na přetřesu byla pochopitelně nejdůležitější událost – přepadení Sovětského svazu, ale hrály se i šachy, jako obvykle v kavárně Avion, a profesor Hrudička nás pohostil černou kávou.

Teprve později a v jiných souvislostech se mi vybavila scéna, kdy jsem stál u klavíru, hovořil s Mrkosem o situaci a on mi sdělil zprávu, kterou jsem už dříve slyšel od Josefa Sahánka a která nepocházela z cizího rozhlasu. Také jeho jsem se zeptal, odkud ji má, ale nic konkrétního jsem se nedozvěděl.

Tento tenkrát zdánlivě podřadný moment později hrál jistou roli při mém vyšetřování.

Hlavní částí programu tehdejší schůzky ovšem byl poslech relace rozhlasu z Londýna. Pokud si vzpomínám, bylo to asi v 18,30 hodin. Příjímací přístroj byl v ložnici vedle jídelny, v níž jsme byli do té chvíle shromážděni. Mám pocit, že Čupr a Říkovský měli rozehranou partii šachu a pokračovali v ní, zatímco všichni ostatní jsme se shromáždili v ložnici kolem přijímače a věnovali se poslechu. Šlo tehdy o nejruznější komentáře k nejdůležitější události – válečnému napadení Sovětského svazu, prognózy dalšího vývoje a podobně, takže se schůzka trochu protáhla. Rozcházelí jsme se těsně před dvacátou hodinou.

Před prázdninami jsem byl u Hrudičků už jenom jednou nebo dvakrát a potom jsme odjeli na prázdniny. Nemám na ně žádné zvláštní vzpomínky, všichni jsme se snažili, aby všechno bylo pokud možno „normální“, zato však jejich konec byl opět plný vzrušení. Protahovali jsme je co nejdéle, protože nový nastupující říšský protektor Reinhard Heydrich okamžitě vyhlásil stanné právo pro celé území protektorátu

---

a gestapo v Brně nepředstavitelně řádilo, zatímco na venkově byl alespoň zdánlivý klid. Koneckonců, neměl jsem se proč vracet. Studenti na mne nečekali . . .

Kdybych ovšem věděl, co na mne čeká, asi bych se nevrátil vůbec.

Hned po našem návratu jsem se dozvěděl, že byl zatčen asistent Mrkos – právě ten, který mě poprvé vedl k Hrudičkům. Zpráva mě sice překvapila, ale žádné souvislosti ve mně nevyvolala snad proto, že jsem ho poměrně málo znal. A, bohužel, asi je nevyvolala ani u mých kolegů – přestože v období stanného práva bylo zakázáno shromažďování osob, naše schůzky u Hrudičků, i když ne tak časté a jen na pozvání, pokračovaly dál.

Naposledy jsem byl u Hrudičků 25. listopadu 1941 spolu s kolegou doktorem Josefem Sahánkem. Přišli jsme neohlášení, protože jsme se potřebovali informovat o podmínkách členství ve zkušební komisi pro měšťánské školy. Pochopitelně při té příležitosti jsme opět poslouchali cizí rozhlas současně s Hrudičkou a jeho paní.

A 27. listopadu 1941 kolegu Hrudičku zatklo gestapo.

Zprávu o tom mi přinesla manželka profesora Koláčka v sobotu 29. listopadu těsně před polednem, přičemž mi doporučila, zřejmě na žádost kolegy Koláčka, abych hned navštívil Říkovského a domluvil se s ním na dalším postupu a výpovědích pro případ našeho zatčení.

Sámozřejmě jsem nemeškal a Říkovského jsem vyhledal ihned v Městském archivu, kde byl zaměstnán. Musím přiznat, že jsme měli strach, byla to situace velice vážná, a kdo alespoň z doslechu ví, co s sebou nesl název gestapo, jistě nás pochopí. Shodli jsme se totiž na tom, že zatčení hrozí v podstatě všem, kteří se u Hrudičků scházeli, a že je tedy nutné se shodnout, jak budeme vypovídat. Dohodli jsme, že hlavním a jediným důvodem schůzek u Hrudičků se musí stát hra v šachy a všichni musí popřít poslouchání cizího rozhlasu, protože za to hrozil nejvyšší trest.

Pamatuji se, že mi Říkovský sdělil stanovisko doktora Koláčka, který údajně prohlásil, že v případě vyšetřování je ochoten vzít všechnu vinu na sebe a přiznat se, což jsme odmítli, protože tím by pochopi-

---

telně prozradil nás všechny, takže v případě zatčení musí každý z nás zapřít, co se dá!

S Říkovským jsem se dohodl, že budu okamžitě v tomto smyslu informovat Josefa Sahánka, a také jsme se v příštích dnech, kdy jsme očekávali zatčení, s Josefem Sahánkem asi dvakrát sešli a dohodli jsme se, že rozhodně popřeme, že bychom kdy byli u Hrudíčků v ložnici a že o žádném rozhlasovém přijímači nic nevíme, protože jsme tam chodili občas hrát šachy.

Ale události šly dál velice rychle. Do týdne byl zatčen doktor František Koláček, po několika dnech Josef Sahánek, hned po něm doktor František Říkovský a konečně jsem se gestapa dočkal i já.

27. prosince 1941 ve dvě hodiny odpoledne si pro mne přišel do mého bytu v Macenauerově ulici agent gestapa. Kupodivu se choval poměrně slušně, vyptával se mě na zásoby potravin, ale nezabavil nám je, z čehož jsem usuzoval, že můj případ není tak úplně ztracen. A také z toho, že přišel sám. Odvedl mě do auta, které řídil další gestapák, odvezli mě na právnickou fakultu a hned zavedli do třetího poschodí, místnosti číslo 312 k prvnímu výsledku.

Dnes to všechno vypravuji s jistým nadhledem, snad budím dojem, že všechno bylo jednoduché, bez emocí, ale opak je pravdou. Měl jsem strach, měl jsem velký strach nejen o sebe, ale zejména o rodinu. Bylo přece obvyklé, že při shledání „viny“ jednoho jejího člena trest většinou dopadl na všechny. Mnohokrát se mi promítlo ve vědomí těch pár strašných slov: Bude zastřelen s celou svojí rodinou . . . !

Za několikereé poslouchání cizího rozhlasu!

V místnosti číslo 312 jsem se poprvé setkal s vyšetřujícím komisařem. Byl to celkem nenápadný člověk menší, slabé postavy, asi pětaticetiletý, světlehnědých vlasů a mluvil celkem slušně česky, ovšem se silným německým přízvukem. Celkem klidným hlasem mě vybídl, abych se posadil, a začal sepisovat personálie. Přitom se mě vyptával, zda a jak jsem byl politicky činný, jestli jsem byl v nějaké tělovýchovné organizaci, kdy a kde jsem sloužil na vojně, čím byl můj otec . . . , a to všechno opět tak, že jsem byl poněkud uklidněn.

Proto jsem se odvážil k ulehčení svého postavení ještě uvést, že jsem ani dříve, a vlastně nikdy žádnou politickou činnost nevyvíjel, zabýval jsem se pouze matematikou, téměř rok jsem trávil na studijním pobytu v Hamburku a od té doby publikuji v matematickém mezinárodním časopise Zentralblatt für Mathematik. Jestli moje zpověď nějak zapůsobila, na sobě nedal znát, ale tonoucí se i stébla chápe.

Potom ovšem přistoupil k samotnému výslechu. Oznamil mi, že jsem obviněn z účasti na tajných schůzkách v bytě u dalšího obviněného Hruďičky, a hned na začátku mě už vážnějším hlasem upozornil, že je v mém zájmu, abych se přiznal, neboť prý všichni moji kolegové, kteří už byli vyslýcháni přede mnou, se také přiznali a všechna setkání protokolárně popsali.

Na důkaz mi ukázal protokol sepsaný údajně s Hruďičkou, který – což mě udivilo – mohl mít aspoň dvacet stran. Na konci byl skutečně Hruďičkův podpis. Svůj podpis přitom zakryl rukou. Pak mi dal přečíst i začátek, zřejmě aby zvýšil důvěryhodnost dokladu, jenže tím mi nevědomky pomohl. Pokud mohu ještě dnes citovat, stálo tam: „Před prázdninami a v létě roku 1941 scházeli se v mém bytě Stanislav a Josef Sahánkovi, Koláček, Říkovský, Mrkos a Borůvka, zpravidla za tím účelem, aby poslouchali Říší nepřátelský rozhlas . . . “

Z této jediné věty jsem ihned zjistil . . . prostě mě to okamžitě uhodilo do uší, že moje záchrana spočívá jednak v určení letních měsíců a jednak ve slůvku – zpravidla. Proto jsem se rozhodl, že za všech okolností setrvám na tvrzení, že před prázdninami jsem byl u Hruďičků jen jednou, potom jsem s celou rodinou odjel na prázdniny do Uherského Ostrohu, což je možné snadno ověřit, a odtud jsme se vrátili až po konci října, začátkem listopadu. Takže jednak jsem v letních měsících v Brně vůbec nebyl, a před prázdninami jsme jednou u Hruďičků hráli šachy a žádný nepřátelský rozhlas jsem neposlouchal.

A potom přišly na řadu otázky. Jedna z prvních tehdy zněla, a na ni se pamatuji také naprosto přesně, protože jsem ji považoval za průběžský kámen mé pravdomluvnosti, zda tenkrát před prázdninami byl v bytě u Hruďičků také Mrkos. Vzpomněl jsem si, že v Hruďičkově

---

protokolu, který mi citoval, byl uveden také, a proto jsem přisvědčil. Dále se mě ptal, zda znám profesora Jedličku, kdy jsem naposledy mluvil s docentem Šimkem, ale také například odkud jsem měl nepřátelské zprávy, které jsem dále rozšiřoval.

Opět formulace, kterou jsem ve svém celku důrazně odmítl – žádné nepřátelské zprávy jsem nedostával a tím méně bych je rozšiřoval, odpověděl jsem tak rezolutně, že podobnou otázku už mi nepoložil, třebaže z celého výsledku jsem měl pocit, že jsem podezírán z účasti na činnosti jakési tajné organizace, o níž jsem se už dříve zmínil v souvislosti se zprávou od Josefa Sahánka a zejména Mrkose.

První den můj výslech trval až do sedmnácti hodin. Když mě po jeho skončení odváděli z místnosti, čekali v chodbě Hrudička a Mrkos. Hovořit jsme spolu nemohli, ale zvláště Mrkos se mi zdál poněkud změněný, což jsem si vysvětloval už delší vazbou. Mou pozornost v tu chvíli upoutal Hrudička. Přiblížil se ke komisaři a německy mu řekl, že ho chce o něčem informovat. Později jsem se dozvěděl, o co šlo, a zmíním se o tom.

Vzápětí jsem byl odveden do přízemí budovy, přiřazen k mnoha jiným vězňům, načež jsme byli ve střezném průvodu odvedeni k autobusu, který nás odvezl do Kounicových kolejí. Viděl jsem tam mezi námi Josefa Sahánka i docenta Šimka. Ten byl zatčen stejný den a odvezen přímo k výslechu jako já. S Josefem Sahánkem se mi v průvodu podařilo vyměnit několik slov. Všiml jsem si, že kulhá a z toho jsem usoudil, že byl při výslechu týran. V autobuse jsme potom seděli vedle sebe, ale neptal jsem se ho na to. Stačil mi jen zašeptat, abych se za žádnou cenu nepřiznával.

Na nádvoří v kolejích nás postavili čelem ke zdi a jednoho po druhém volali dovnitř, kde nám odebrali osobní věci. Tím jsem byl citelně postižen, protože mi sebrali i brýle, bez nichž jsem téměř bezmocný, protože jsem silně krátkozraký – mám deset dioptrií. Připočteme-li k tomu ještě psychické vypětí, byl to pro mne značný handicap.

Na dvoře jsem stál vedle profesora Vacka z veterinární fakulty. Byl zatčen patrně též den, protože měl u sebe malou zásobu čokolá-

---

dy, kterou nám teď urychleně rozdal. Procedura totiž trvala dost dlouho, a není divu – ještě před vstupem do kanceláře, než mi vzali brýle, jsem si všiml tabulky před vchodem do budovy, na níž byl s pověstnou německou důkladností uveden počet vězňů v kolejích – 498. Pro čísla já měl vždycky smysl a paměť.

Po proceduře jsem byl odveden do třetího patra, místnosti číslo 75b proměněné v celu, kde mě uvítali dva spoluvězňové. Jeden se představil jako policejní rada Hromádka z Brna a druhý byl stolař Arnošt Jelínek. S nimi jsem v této cele strávil celou dobu svého věznění.

Hned druhý den jsem byl opět předveden k výslechu. Spolu s dalšími vězni nás zase autobusem odvezli do budovy právnické fakulty, kde jsme museli odděleně čekat v šatně, až si pro nás přijde vyšetřující komisař.

Tentokrát už byla situace horší. Hned na počátku se mě rovnou zeptal, jestli se chci konečně přiznat, a když jsem odpověděl, že nemám, co bych k předešlému výslechu dodal, snažil se mi nejdřív domluvit, ale potom vyhrožoval mučením, protože, jak tvrdil, zapírám i přesto, že jsem byl svými kolegy usvědčen, což je protokolárně potvrzeno.

Později jsem si uvědomil, jaké jsem měl štěstí, že jsem na svém tvrzení tak tvrdošíjně setrval.

Mimo to se komisař opět vrátil k existenci oné tajné organizace, o které jsem pochopitelně nic nevěděl, i když komisař tvrdil, že jsem o ní u Hruďičků mluvil s Mrkosem. Vzpomněl jsem si na ten rozhovor, kdy mi sdělil jakousi zprávu, kterou už jsem znal od Josefa Sahánka, ale opět jsem všechno popřel, abych ještě mimoděk neobvinil kohosi dalšího. Odmítl jsem takové obvinění opět velice rázně, a komisař se k němu už nevrátil.

A zvolil jinou taktiku – sdělil, že mi velmi přitěžuje moje spolupráce s profesorem Koláčkem, který prý řídí přílety parašutistů do proktorátu, ale vzápětí, jako kdyby se podřekl, mi vyhrožoval, že budu odsouzen k trestu smrti za velezradu, jestliže se o této Koláčkově činnosti zmíním někomu dalšímu.

Já jsem mu pochopitelně nevěřil ani tuto zprávu, ani nic jiného po

---

celou dobu vyslýchání. Byl jsem přesvědčen, že mi to řekl jen proto, aby vyzkoušel moji mlčenlivost, eventuálně jiná spojení jednak vůči spoluvězňům, které bych eventuálně chtěl upozornit na nebezpečí, a jednak – vyvážnu-li odtud živ a zdrav – vůči dalším osobám venku. Bylo mi jasné, že taková zpráva, kdybych ji pustil dál, se velmi brzy vrátí tam, odkud vyšla, a tedy k němu.

Nicméně mnohem později jsem se dozvěděl od slečny Vlasty Matušové, tajemnice zdravotního ústavu, že Koláček v té oblasti skutečně pracoval.

Můj výslech trval celé dopoledne, ale já jsem nepovolil a trval jsem na každém svém původním tvrzení.

Krátce po dvanácté hodině nás několik vězňů v průvodu odvedli do sklepa k obědu, přičemž se mi podařilo prohodit několik slov s Hrudíčkou. V krátkosti jsem ho informoval o své výpovědi – že jsem u něho před prázdninami byl jen jednou a žádný rozhlas se neposlouchal. Sdílel jsem mu také, že před zatčením jsme se na takové výpovědi částečně dohodli jak s Říkovským, tak i Josefem Sahánkem.

Hrudíčka mě naopak žádal, abychom vypovídali, že návštěvy u nich byly skutečně jen velmi řídké. To ovšem bylo v zájmu nás všech.

Ale hned dopoledne mi komisař oznámil, že budu konfrontován s Hrudíčkou, a jestliže ani potom nebudu mluvit pravdu, bude nucen přistoupit k tvrdším metodám. Potom přivedl Hrudíčku, posadil ho na židli kousek ode mne a mně bylo hned po prvních slovech jasné, že svoje předešlé tvrzení budu moci obhájit jen velice těžko. Hrudíčka byl pojednou jako vyměněný. Řekl přede mnou, že jsem u nich před prázdninami byl nejméně jednou a že se u něho cizí rozhlas tehdy také poslouchal.

A potom mi naléhavě radil: „Přiznejte se, pane kolego, pan komisař si přeje jen naše dobro, ale při dalším zapírání moc vytrpíte a nakonec vás stihne tvrdší trest. Pan komisař ví, že nás do toho všeho zatáhl Koláček, a přihlédně k tomu.“

Já jsem se po vyslechnutí takové řeči už pomalu klonil k tomu, že

---

se skutečně přiznám, protože jsem si uvědomoval, jak ve světle slov docenta Hruďičky vypadají moje tvrzení nevěrohodně, ale pořád jsem ještě váhal. Naštěstí tak dlouho, až pro pokročilou dobu komisař další výslech přerušil a sepsání protokolu odložil na druhý den. Zřejmě si byl svým vítězství už naprosto jistý. Vzpomínám si na jeho sebevědomou poznámku, která mi ovšem také do jisté míry pomohla se vzpamatovat, že při výsleších nepoužívá brutálních metod, a přesto má nejlepší výsledky.

Jaké metody tedy používá? Nejspíš lest . . . ?!

Po převozu zpět do kolejí jsem venku u zdi stál chvíli vedle profesora Šimka. Zmínil jsem se mu, že moje situace je velice vážná, on mi na to řekl, že je také v těžkém postavení, a když jsem se ho zeptal: „Proč jste zde, pane profesore?“, odpověděl jen jediným slovem: „Schacherl.“

O Schacherlovi jsem se dozvěděl už den předtím od svého spoluvězně na cele, policejního rady Hromádky. Schacherl byl prý gestapáky při výslechu tak strašlivě zbit a ztýrán, že prozradil mnoho lidí.

Opět metody, uvědomil jsem si, a tu noc ze čtvrtka na pátek došlo u mne k zásadnímu obratu, který mě zřejmě zachránil. Byla to už druhá noc, kdy jsem vlastně ani nezamhouřil oko a byl jsem v těžkém duševním napětí. Když jsem si znovu a znovu promítal události posledních dnů, uvědomil jsem si některé nesrovnalosti kolem setkání s Hruďičkou, které se mi zdály být velice podezřelé.

Především – při „konfrontaci“ mě Hruďička tituloval pane kolego, což nikdy předtím neudělal, a také to bylo nelogické. Také mluvil o tom, že pan komisař s ním dlouho nic nesepisoval, aby ho uchránil, což zase nebyla pravda, protože protokol, nebo alespoň údajný protokol s ním jsem viděl hned to první odpoledne po mém zatčení. Potom jsem si vzpomněl, že při obědě měl Hruďička na sobě nahnědlý kabát, kdežto při konfrontaci jakousi bílou blůzu. A konečně – jak mohl Hruďička cosi vědět o Koláčkovi? To byla podivná poznámka.

Z toho všeho jsem si posléze vyvodil, že komisař využil mé silné krátkozrakosti, vyhledal kohosi s podobným hlasem, a když jsem ne-

Opis

U s n e s e n í .

Vrchní disciplinární komise úřednická a zřizovací, zřízená při MŠANO podle zákona ze dne 25. I. 1914, čis.15 f.z., a delegovaná výnosem MŠANO, č.j.54.126/40, k projednávání discipl. věci vysokoškolských profesorů, se v neveřejném zasedání dne 29.června 1942 v disciplinární věci mimořádného profesora na dov.s žek. České university v Brně RNDr Otakara B o r ů v k y usnesla

t a k t a : ~~Podle § 22, odst.1 v.čl.nařízení čis.35/1920 Sb. se~~

~~proti mimořádnému profesoru na dov.s žek. České university v Brně RNDr Otakaru B o r ů v k o v i zavádí disciplinární řízení, protože uvedený se choval nepřátelsky vůči říší.~~

Toto disciplinární řízení se zároveň ponechává až na další v klidu.

V Praze dne 29.června 1942.

Předseda
vrchní disciplinární komise:

---

měl brýle, zinscenoval „konfrontaci“ s domnělým Hrudičkou a tím na mně chtěl vynutit přiznání.

Samozřejmě – Hrudička nebyl vůbec Hrudička, a z toho vyplývá, že svoji věc vyhrávám, že proti mně nemají žádné důkazy . . . jinak bych přece nemusel být konfrontován s nastrčenou figurou, ale se skutečným Hrudičkou.

Proto jsem se znovu rozhodl, že i nadále setrvám na původním tvrzení a nic nepřiznám. Při nejhorším požádám o novou konfrontaci s Hrudičkou, což oni asi nemohou připustit, a dám si na něho pozor.

A jako na potvrzení mé teorie, když jsme v pátek ráno odjížděli z kolejí autobusem k dalšímu výslechu, jakýsi voják mě přistrčil na sedadlo vedle skutečného Hrudičky v nahnědlém kabátu, což jsem, kromě obrysů postavy, mohl i bez brýlí zblízka rozeznat, a sedl si těsně za námi. Zjevně proto, aby mohl zachytit náš eventuální rozhovor.

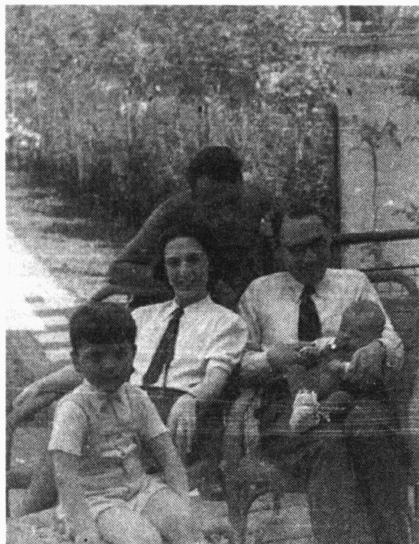
Mně už ale situace byla jasná, a tak jsem se střezil jakkoliv zmínit o včerejší „konfrontaci“. Měl jsem dokonce silný dojem, že ten voják byl právě včerejší „Hrudička“. Nicméně později při přemísťování se mi podařilo vyměnit s Hrudičkou pár slov, z nichž jsem poznal, že moje teorie o figurantovi byla správná. Současně mě Hrudička upozornil, že nás všechny už dříve vyzradil Mrkos, což jsem předpokládal i já.

Jistým zadostiučiněním pro mne potom bylo pokračování ve výslechu. Komisař, jistý si svou věcí, začal sepisovat protokol, ale byl velice překvapený, když jsem znovu opakoval svoje dřívější tvrzení, že jsem se žádného poslechu cizího rozhlasu nezúčastnil, byl jsem u Hrudičků před prázdninami jen jednou . . . a tak dále. Ale co jiného mu zbývalo, než v tomto duchu protokol napsat.

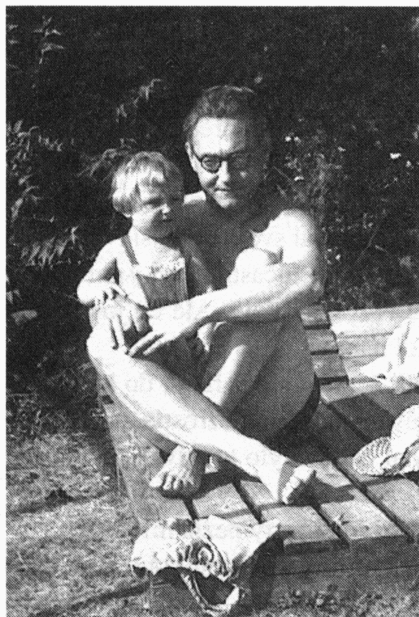
Pokusil se ovšem ještě, po chvíli šeptání s písáčkou, do kopie co si propašovat, ale to už moje sebedůvěra najednou vzrostla, takže jsem ho zcela vážně požádal, aby zanechal žertů. Bylo to odvážné a on tím byl zaražen.

Potom však prohlásil: „Ve službě žádné žerty neznám!“

Pak jsem konečně dostal k přečtení originál protokolu, podepsal, musel jsem podepsat i onen opravovaný průklep, který jsem ovšem

V roce 1944 - s novorozenou dcerou Yvonou, manželkou, osmiletým Otakarem a švagrem Alexem

S dvouletou dcerou Yvonou v roce 1946 na prázdninách v Luhačovicích

---

neměl možnost číst. Při té příležitosti jsem požádal komisaře, aby mi byly ponechány brýle, s čímž nakonec také souhlasil, odvedli mě do místnosti, kde zřejmě zasedal soud, a tady jsem čekal na odvezení do kolejí.

Po nějaké chvíli sem přivedli také Hrudičku. Najednou bylo všechno volněji – přisedl si ke mně, zeptal se na pár podrobností z výslechu a nakonec se mi svěřil, že já budu asi jediným, kdo z toho jakž takž vyvázne. A požádal mě, abych se v takovém případě postaral o jeho ženu.

Po příjezdu do kolejí jsem se ještě krátce setkal s Mrkosem. Nechtěl jsem se s ním moc bavit, ale přiznal se mi, že u výslechu do protokolu uvedl, že jsem byl u Hrudičků jen jednou, a to v místnosti, kde nebyl rozhlasový přijímač, a že jsem se ho ptal, kde vzal zprávu, kterou mi tam sdělil.

To jsem mu trpce vyčetl. Řekl jsem mu, že o takové věci neměl vůbec hovořit, ale on mi oponoval tím, že právě tohle mě zbavilo podezření na účasti v nějaké organizaci.

Další zbývající dny ve vězení už jsem u výslechu nebyl, v cele jsem mluvil co nejméně z obavy před skrytými mikrofony, ale to neznamená, že můj pobyt tam už byl bez problémů. Často jsme byli německými strážnými týráni pro naprosto nicotné záminky. Kupříkladu si do dnešních dnů pamatuji na 6. ledna 1942, kdy hned ráno mě před celou surově napadl a týral strážný SS, protože jsem mu údajně dost nepoděkoval za donešení vody. Doktor Vašátko mně potom řekl, že přesně totéž slyšel i u některých dalších cel, takže šlo jasně o vymyšlenou záminku k surovostem.

Týž den jsem byl ještě jednou volán k výslechu. Na chodbě, když jsme čekali na předvedení, jsem se poprvé od doby zatčení setkal se Stanislavem Sahánkem. Postavili jsme se ke zdi tak, abychom mohli vyměnit alespoň několik slov. Řekl mi, že se hájí tím, že v době schůzek u Hrudičků vedl přednášky, a proto se nemohl schůzek a poslechu rozhlasu zúčastňovat. Ujistil jsem ho, že o něm při mých výsleších nepadlo žádné důležité slovo a že snad budu propuštěn.

Poté se ke mně obrátil vedle stojící člověk, představil se jako profesor Vážný z právnické fakulty a žádal mě, abych se po eventuálním propuštění postaral o uklizení korespondence spolku Bráf z jeho bytu. To jsem hned po svém propuštění zařídil s pomocí profesora Čady z právnické fakulty.

Vzápětí jsem byl odveden k výslechu. Proti předešlým byl tenhle prostou procházkou. Komisař už zcela zjevně neměl zájem, výslech byl skutečně formální, zeptal se jen na schůzky u Hrudíčků po prázdninách, já odpověděl, že nešlo o schůzky, že jsme tam jednou s Říkovským a jednou se Stanislavem Sahánkem byli za jiným účelem, neohlášení, a žádná jiná společnost tam při té příležitosti nebyla.

Komisař se už potom o nic jiného nezajímal a já měl dojem, že jsem byl předvolán jen proto, aby mi nakonec sdělil, že proti mně neshledal žádné důkazy o nepřátelské činnosti proti Říši a že tedy navrhne moje propuštění.

Na zpáteční cestě do kolejí jsem se ještě jednou setkal se Stanislavem Sahánkem. Byl velice sklíčený a svěřil se mi, že se ke všemu přiznal, protože jeho komisař už stejně všechno věděl.

Stanislav Sahánek byl poslední ze všech mých nešťastných kolegů, kterého jsem ještě kdy spatřil.

Dva dny poté, 8. ledna 1942, jsem byl z vazby propuštěn.

Což ovšem bylo asi mé největší a doslova a do písmene „životní štěstí“, neboť zůstat ve vazbě o čtyři měsíce déle, zřejmě bych se již živý nevrátil.

V květnu 1942, jak je známo, byl v Praze spáchán atentát na zastupujícího říšského protektora v Čechách a na Moravě Reinharda Heydricha, čímž bylo zahájeno ještě krutější pronásledování všeho českého a třeba jen vzdáleně „nepřátelského“ Velkoněmecké říši. A – dnes už těžko vysledovat, do jaké míry to byla iniciativa českých přísluhovačů, či ohrožením života vynucená povinnost tehdejší úředníků „českých“ orgánů – bohužel, mnohdy se do takové praxe zapojovaly ony. Jistě si tedy každý dovede představit, jaké zděšení ve mně vyvolal přípis z tehdejšího ministerstva školství a národní osvěty, v němž mi jakási

---

ministrská vrchní disciplinární komise úřednická a zřízeněcká oznamovala, že se proti mimořádnému profesoru na dovolené s čekatelným české univerzity v Brně RNDr. Otakarů Borůvkovi zavádí disciplinární řízení, protože uvedený se choval nepřátelsky vůči Říši.

A nijak mne ani moji rodinu nemohl uklidnit dovětek, že disciplinární řízení se zároveň ponechává až na další v klidu. Vždyť každodenně jsme slyšeli v rozhlase či četli na nárožích dlouhé seznamy těch, kteří byli bez jakékoliv viny popravováni, byly vypáleny a zbourány Lidice, Ležáky . . .

Až teprve koncem srpna tohoto dramatického roku, když už nejhorší hysterie skončila masakrem parašutistů v Praze, jsem obdržel od téže komise vyrozumění, že se disciplinární řízení proti mně zastavuje, neboť „ . . . jmenovaný byl 8. ledna 1942 propuštěn z vazby a proti zrušení disciplinárních opatření, vůči němu vyslovených, není ani jinak žádných námitek“.

Rovnice n-tého řádu

V roce 1944 se nám narodilo druhé dítě, dcera Yvona. Většinou jsme tenkrát žili v Uherském Ostrohu, kam jsme se s celou rodinou brzy po mém návratu z vězení „uklidili“, protože situace na venkově byla aspoň trochu klidnější než v Brně, kde bych byl gestapu neustále na očích. A také zásobování potravinami bylo přece jen o něco snazší.

Věc ovšem zdaleka nebyla tak jednoduchá. Syn Otakar nastoupil v roce 1942 do první třídy obecné školy, a samozřejmě podle místa trvalého bydliště, tedy do Brna – Žabovřesk, neboť trvalý pobyt nebylo radno přenášet do Ostrohu. Člověk s mým „škraloupkem“ u Němců musel počítat se všemi eventualitami. A možnost aspoň krátkodobého „zmizení“ nebo uklizení rodiny byla k nezaplacení.

A přitom jsem nutně potřeboval pokračovat v práci na své knize „Úvod do teorie grup“. V první verzi jsem ji sice dokončil už před po-